

Geen woorden maar tranen

Preek over Openbaring 5:4

Te lezen: Openbaring 5
Datum: 9 augustus 1985

In Openbaring 5 wordt ons een blik gegund in het geheim van de wereldgeschiedenis. Over de schouder van Johannes kijken we in de hemel. De hemel: Dat is de plek waar God zijn troon heeft. De hemel: Dat is het 'Witte Huis' van de aardse geschiedenis. Hier vallen de beslissingen. De hemel: Dat is de plaats waar alle draden van de aardse geschiedenis samenkomen. De blik die ons in Openbaring 5 gegund wordt is een heel diep borende blik. We kijken dwars door de raadsels van de geschiedenis heen tot op God. Gebeurtenissen op aarde waar geschiedkundigen over speculeren om er een betekenis aan te geven, ontwikkelingen waar sociologen op studeren, waar politici over confereren, die generaals naar de wapens doen grijpen, komen in Openbaring 5 open te liggen. Hier wordt helder, wat op aarde ondoorzichtig, troebel en raadselachtig is. De aardse geschiedenis wordt doorzichtig tot op God.

In Openbaring 5 zit God op zijn troon in de hemel en houdt in zijn rechterhand een boekrol. Dat boek is het boek van de geschiedenis. Daarin staat geschreven wat in het verleden op aarde is gebeurd, wat vandaag gebeurt en in de toekomst nog zal gebeuren. Dat boek is een gesloten boek. Het is verzegeld met zeven zegels. Mr. G.B.J. Hilterman mag iedere zondagmiddag voor de radio heel welingelicht, diep analyserend en bezorgd-geruststellend spreken over 'De toestand in de wereld'. Maar niemand krijgt daar zijn vingers achter! De geschiedenis is een zevenvoudig verzegeld boek. In Openbaring 5 biedt God dit verzegelde boek van de geschiedenis ter opening aan. Een engel doet de uitnodiging door de hemel en over de aarde weerklinken: 'Wie is waardig de boekrol te openen en haar zegels te verbreken?' 'Wie kan de knopen van de geschiedenis der mensheid ontwarren? Wie kan een zinnig woord zeggen over de waanzin van Auschwitz? Wie is bij machte een keer te brengen in onderdrukking en discriminatie? Wie kan de spiraalbeweging van de bewapeningswedloop doorbreken? Niemand kan het! Johannes schrijft: 'En ik weende zeer, omdat niemand waardig was gebleken de boekrol te openen of die in te zien'. Johannes huilt. Daar wil ik vanmorgen over preken: Over het huilen van Johannes. U zult misschien denken: Wat een onderwerp! We schamen ons voor tranen, zeker in gezelschap. We voelen ons opgelaten wanneer iemand begint te huilen. We deppen tranen snel met de zakdoek, kuchen een keer en zeggen dan: 'Sorry hoor, neem me niet kwalijk. Het gaat al weer wat beter'. We vegen tranen snel weg als iets dat eigenlijk niet hoort. Toch is huilen een voluit serieus te nemen activiteit van een gelovige. Je mag als kind van God huilen zoals onze broeder Johannes hilde, toen niemand waardig bleek de boekrol der geschiedenis te openen. Huilen is een christelijke activiteit, als we geconfronteerd worden met de ondoorgrondelijkheid van de geschiedenis en de onoplosbaarheid van zijn problemen. Als kinderen van God zingen we tot eer van zijn

Naam. We lezen zijn Woord en leggen het uit. We getuigen. We dienen. En we mogen ook huilen. Dat hoort er ook bij. Tranen zijn een teken dat het ons allemaal te veel, te machtig wordt. Dat is heel christelijk: Dat het je te veel wordt. Geneer u niet als u als christen in het leven soms geen woorden hebt. Als het u te machtig wordt. Diep in onze christelijke ziel - of misschien is het gewoon ons menselijk vlees! - zit de behoefte om alles 'aan te kunnen'. We willen elke situatie meester zijn. Tenminste meester zijn in onze woorden. Daarom praten we, denk ik, zoveel.

Het is heel christelijk soms geen woorden meer te hebben, maar alleen tranen. Als kind van God hoeven we niet te verklaren waarom een vrouw van dertig met twee kleine kinderen weduwe moest worden. We hoeven niet christelijk uit te leggen dat iemand die in dienst van God veel voor anderen betekent, plotseling door een ernstige ziekte wordt getroffen. Ik heb iemand gekend die door het overlijden van haar man plotseling met een groot opgroeiend gezin alleen kwam te staan. Ze kon er uren over praten welke bedoeling God daarmee had. Ze rustte niet voordat ze het precies kon aanwijzen: Het was dáár en dáár om. Als ze zo aan het praten was, dacht ik: Kon je maar huilen! Kon je maar gewoon met machteloze handen en een mond vol tanden staan! Kon je er maar om huilen dat je je vingers niet kunt krijgen achter de zegels waarmee dat hoofdstuk uit je levensgeschiedenis verzegeld is.

Het is heel christelijk soms geen woorden te hebben, maar alleen tranen. We hoeven niet dogmatisch acceptabel te maken dat zoveel kinderen in de derde wereld sterven van de honger. Als je aangrijpende beelden ziet uit een hongerland, kun je niet zeggen: 'Dat is een gevolg van de zondeval', of: 'Dat komt omdat de duivel zo machtig is'. Als je op de t.v. kinderen ziet hongeren kun je als christen beter je mond houden en huilen. We hoeven niet christelijk uit te leggen dat het joodse volk zo mateloos geleden heeft in de jaren '40 - '45. Er loopt momenteel een rechtszaak tegen een evangelistenechtpaar dat blijkbaar in woord en geschrift stelt dat de joden vervolgd zijn omdat ze Jezus verworpen hebben. Eén ding moet heel duidelijk gezegd worden, als het over deze dingen gaat: Elk verklarend woord over Dachau is er één te veel, zeker in de mond van een christen. Als kind van God kun je beter wenen. Wenen, als je de beelden op t.v. ziet, als je de verhalen van overlevenden hoort, als je de boeken leest. Huilen zoals Johannes hilde, toen de verzegelde boekrol door niemand geopend kon worden. Het boek van Israëls geschiedenis is ten diepste een voor ons zeventvoudig verzegeld boek. Het wordt voor ons denken en redeneren nooit echt een open boek. Ik bedoel dit: Als het gaat om de diepste diepten van Israëls verkiezing, van Israëls ongelooft en ontrouw, van Israëls verwerping van de Messias, van Israëls lijden onder de volkeren, en bovenal van Gods trouw aan Israël tegen de klippen van Israëls ontrouw op, staat je verstand stil. Het geheim van Israëls geschiedenis, ook en vooral het geheim van Israëls lijden, is niet te verklaren in de zin van: Kijk zo zit het! Begrijp je het nu?

Onze Heer en Heiland Jezus Christus was een Jood. Het evangelie is tot ons, heidenen, gekomen toen Israël niet wilde geloven. Zo zijn wij kinderen van God

geworden! De Joden hebben het meest geleden onder volkeren die zich 'christelijke naties' noemden. Dat is de raadselachtige bitterheid van Israëls geschiedenis en onze betrokkenheid er in. Onze betrokkenheid er in: Christenen leven van Israël en vergrijpen zich er aan. Deze bitterheid van Israëls geschiedenis moet je willen proeven. Je moet die bittere pil niet vergulden met een christelijke verklaring. Je moet de bitterheid willen proeven om dan te huilen. We schamen ons voor tranen. We staan daarmee voor ons gevoel zo als zwakkelingen te kijk. Maar tranen hebben macht! Tranen reiken diep in het leed, in het onrecht, in de bitterheid van de geschiedenis. Tranen peilen dieper dan verklaringen.

Vlak vóór Jezus in Jeruzalem zal lijden en sterven kijkt hij vanaf een hoog punt over de stad uit. Hij weet wat hem in deze stad te wachten staat. Dan houdt hij geen toespraak. Maar hij weent. In die tranen over Jeruzalem peilt hij de diepte van Jeruzalems ongeloof. Tranen zijn machtiger dan je denkt! Ze peilen zo diep. Ze peilen de bittere dingen uit het leven tot op het hart van God. Tranen hebben macht. Want God doet er wat mee. In een gebaar van schaamte vegen we onze tranen weg. Maar God bewaart ze. In een van de psalmen staat, dat God onze tranen in zijn kruik bewaart, als iets wat hem heel kostbaar is. Tranen hebben macht. Jezus zei: 'Zalig die treuren, want zij zullen vertroost worden'. Ze hebben zaligmakende macht. Wie echt verdriet heeft willen kennen om een mens in wiens leven dingen kapot zijn gegaan, wie als christen durft te huilen bij het zien van beelden uit de Libanon waar mensen elkaar de dood injagen en een stad ruïneren. Wie het verdriet om deze kapotte wereld in zijn hart durft toe te laten, ontvangt het geluk van de komende nieuwe aarde. 'Zalig die treuren want zij zullen vertroost worden'. Tranen hebben macht. Hun macht is de macht van het gebed. God doet de tranen van zijn kinderen in een kruik en laat zich daardoor bewegen. De heilige Geest maakt het woordeloze verdriet dat gelovigen hebben om de kapotheid van deze aarde tot een gebed om de komst van de nieuwe aarde. Paulus schrijft in Romeinen 8: dat de gehele schepping zucht. En dan lezen we: 'Ook wij, die de Geest ontvangen hebben, zuchten...' en 'de Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen'. Zo komt de verdrietige gebrokenheid van de gehele schepping in het verdriet van de gemeente voor het aangezicht van God. De Geest heft dit verdriet als gebed tot God omhoog.

Het is in veel gevallen christelijker om de raadsels van de geschiedenis te bewenen dan ze te verklaren. Onze houding tegenover de wrede raadsels van het leven en de grote onontwarbare knopen in de geschiedenis moet gekenmerkt zijn door de erkenning van eigen onmacht en onwaardigheid. Alleen Jezus Christus die als het lam op Golgotha geslacht is voor de zonden van de gehele wereld is waardig de boekrol der wereldgeschiedenis te openen en in te zien. In de tranen die de gemeente schreit vertrouwt een onmachtige gemeente zich toe aan Christus in zijn macht om de geschiedenis in zijn hand te nemen. Eeuwenlang hebben christenen betweterig en prekerig door de wereld gelopen. Overal was een woord voor. Tegenwoordig lopen veel christenen bij voorkeur drukdoenerig door deze gebroken wereld. We zijn van praters activisten geworden. Overal is een spandoek en een actieprogramma voor.

Op het gevaar af dat u mij verkeerd begrijpt zeg ik het toch: Een sinds lang betweterig en sinds kort drukdoenerig christendom moet leren op zijn tijd te schreien om de kapotheid en zinloosheid in de levens van mensen en in de geschiedenis van de wereld. In Openbaring 5 gaat het om de ontknoping van het grote dromen van de wereldgeschiedenis. In dit hoofdstuk is alle gebeuren geconcentreerd om de enige die waardig is om werkelijk iets te doen: Jezus Christus, het lam van Golgotha. Hij is hoofdrolspeler. Het schepsel, ook de mens, ook de christelijke gemeente, speelt een bijrol in dit drama. Johannes weent, als niemand waardig is gebleken de boekrol te openen. Dat is zijn rol: wenen. Als het lam de boekrol uit de hand van God heeft aangenomen, zingen de vierentwintig oudsten en zingt alle schepsel in hemel en op aarde: 'Hem die op de troon gezeten is, en het lam, zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden'.

Zingen: dat is hun rol. Als de grote knopen doorgehakt worden, als de puntjes op de i gezet worden, als de problemen van de geschiedenis in hun kern door Christus worden aangepakt, is dit de rol van de gemeente: Wenen en lofprijzen. Beide zijn een vorm van gebed.

Amen.